

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.9

Володимир КОВТУН

студент факультету адвокатури, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, вулиця Пушкінська 77, м. Харків, Україна, 61023

ORCID: 0000-0001-9320-9441

Жанна ЧЕВИЧАЛОВА

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного приватного права та порівняльного правознавства, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, вулиця Пушкінська 77, м. Харків, Україна, 61023

ORCID: 0000-0002-0660-1320

DOI: 10.32782/LST/2022-1-21

Бібліографічний опис статті: Ковтун, В., Чевичалова, Ж. (2022). Гармонізація законодавства України та законодавства Європейського Союзу в сфері протидії легалізації доходів, отриманих внаслідок незаконної діяльності. *Law. State. Technology, 1*, 136–143, doi: 10.32782/LST/2022-1-21

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ВНАСЛІДОК НЕЗАКОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання легалізації доходів, отриманих внаслідок незаконної діяльності, перебувають на стику досліджень юридичної та економічної науки. Для юриспруденції інтерес полягає в тому, щоб визначити межі правового регулювання цього явища, створити юридичні механізми запобігання його розвитку, встановити відповідальність за порушення таких норм, розробити процес доказування відповідної провини, тобто питання офшорів є юрисдикційним об'єктом кримінального права, кримінального процесу, цивільного права, фінансового права та міжнародного приватного права, аспект якого й буде розглянуто в цій статті. Метою статті є аналіз чинного національного законодавства про запобігання легалізації доходів, отриманих внаслідок незаконної діяльності; вивчення стандартів Групи з фінансових заходів (FATF) та можливість їх імплементації в нормативно-правове поле України; наведення власних рекомендацій щодо гармонізації законодавства України та Європейського Союзу (далі – ЄС) із розглядуваного питання; пропонування свого бачення диспозицій та санкцій правових норм українського законодавства, що відповідадуть стандартам Групи з фінансових заходів (FATF). Маємо на меті також проаналізувати міжнародну співпрацю України у сфері протидії легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом. Новизна роботи полягає у зміні підходів до аналізу законодавства, порушенні досить нової тематики та спробі зробити науковий висновок із недослідженої на наших теренах наукової проблеми. У ході дослідження сформульовано висновки, що на сьогодні питання гармонізації законодавства України та ЄС є надзвичайно актуальним. Одним із необхідних та важливих елементів є протидія створенню офшорів. Зазначено, що Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» є досить зразковим нормативно-правовим актом, оскільки його положення відповідають нормам та стандартам міжнародного приватного права, за винятком певних формальних недоліків. Аналіз норм Податкового кодексу України дав змогу дійти висновків щодо успішних намагань України запобігати створенню нашими громадянами офшорів шляхом впровадження оподаткування контрольованих іноземних компаній. Наведено чіткі та зрозумілі критерії визначення юридичної особи контрольованою іноземною компанією, встановлено відповідні необхідні обов'язки та розміри податків. Наголошено, що співпраця на міжнародному рівні у сфері протидії легалізації доходів також перебуває на досить високому рівні, що, безперечно, сприяє економічному розвитку країни.

Ключові слова: офшор, гармонізація законодавства України та Європейського Союзу, легалізація незаконних доходів, спеціальні економічні зони, гармонізація законодавства у сфері протидії легалізації доходів.

Volodymyr KOVTUN

Student at the Faculty of Advocacy, Yaroslav Mudryi National Law University, Pushkinska str., 77, Kharkiv, Ukraine, 61023

ORCID: 0000-0001-9320-9441

Zhanna CHEVYCHALOVA

Candidate of Law Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of International Private Law and Legal Science, Yaroslav Mudryi National Law University, Pushkinska str., 77, Kharkiv, Ukraine, 61023

ORCID: 0000-0002-0660-1320

DOI: 10.32782/LST/2022-1-21

To cite this article: Kovtun, V., Chevychalova, Zh. (2022). Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy ta zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu u sferi protydii lehalizatsii dokhodiv, otrymanykh vnaslidok nezakonnoi diialnosti [Harmonization of the legislation of Ukraine and the legislation of the European Union in the field of combating the legalization of income obtained as a result of illegal activities]. *Law. State. Technology*, 1, 136–143, doi: 10.32782/LST/2022-1-21

HARMONIZATION OF THE LEGISLATION OF UKRAINE AND THE LEGISLATION OF THE EUROPEAN UNION IN THE FIELD OF ANTI-LAUNDERING OF INCOME OBTAINED AS A RESULT OF ILLEGAL ACTIVITIES

The issue of legalization of income obtained as a result of illegal activity is at the crossroads of research in legal and economic science. From the economic point of view, the interest of the choir is to consider the relevant phenomenon as an economic phenomenon, its impact on national and international economic systems. For jurisprudence, the interest lies in determining the limits of legal regulation of this phenomenon, creating legal mechanisms to prevent its development and establishing responsibility for violations of such norms, developing a process of proving the corresponding guilt, i.e. the offshore issue is a jurisdictional object of criminal law, criminal process, civil law, financial law and international private law, the aspect of which will be considered in the corresponding article. The purpose of the article is to analyze the current national legislation on the prevention of legalization of income obtained as a result of illegal activities, to analyze the standards of the Financial Action Task Force (FATF) and the possibility of their implementation in the regulatory and legal field of Ukraine, to provide our own recommendations on the harmonization of the legislation of Ukraine and the EU on the relevant issue, to offer our own vision of dispositions and sanctions of legal norms of our legislation, which will meet the standards of the Financial Action Task Force (FATF). We also aim to analyze Ukraine's international cooperation in the field of combating the legalization of illegally obtained income. The novelty of the work consists in a change in the approach to the analysis of legislation, a violation of a fairly new topic and an attempt to provide a scientific conclusion to a scientific problem that has not been studied in our area. In the course of the study, the conclusions were formulated that today the issue of harmonization of the legislation of Ukraine and the EU is extremely relevant. One of the necessary and important elements is opposition to offshore creation. In our opinion, the Law of Ukraine "On Prevention and Combating the Legalization (Laundering) of Criminal Proceeds, the Financing of Terrorism and the Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction" is a fairly exemplary legal act, as its provisions correspond to the norms and standards of private international law. However, there are certain formal drawbacks. The analysis of the norms of the Tax Code of Ukraine made it possible to draw conclusions about the successful and fundamental efforts of Ukraine to prevent the creation of offshore companies by our citizens by introducing taxation of controlled foreign companies. Clear and understandable criteria for determining a legal entity by a controlled foreign company are defined, the necessary duties and taxes are imposed. Cooperation at the international level in combating the legalization of income is also at a sufficiently high level, which undoubtedly contributes to the economic development of the country. In our opinion, the main reason for the offshore distribution of Ukrainian citizens is the imperfection of anti-corruption legislation and its enforcement.

Key words: offshore, harmonization of legislation of Ukraine and the European Union, legalization of illegal income, special economic zones, convergence of financial legislation.

Постановка та актуальність проблеми.

2014 року відбулася надзвичайно важлива подія в історії сучасної України – Революція Гідності. Саме вона стала відправною точкою у процесах євроінтеграції України. Відтоді докладено дуже багато зусиль, ухвалено велику кількість нормативно-правових актів, метою яких було повно-

цінне членство України в ЄС. Варто зазначити, що, незважаючи на надзвичайно складні обставини сьогодення, наша держава не відмовилася від курсу на членство в ЄС та продовжила вживати всіх необхідних заходів задля досягнення цієї мети. 22 червня 2022 р. прийнято доленосне рішення про надання Україні статусу

кандидата у члени ЄС. Проте для початку перемовин щодо повноцінного членства нам варто виконати низку вимог, зокрема, забезпечити відповідність законодавства про боротьбу з відмиванням грошей стандартам Групи з фінансових заходів (FATF). Відповідно, актуальність нашої роботи має високий рівень, оскільки детальний аналіз цієї проблеми науковцями дасть змогу створити належну правову базу, що стане однією зі складових повноцінного функціонування вітчизняної економіки та майбутнього членства України в ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Динамічність розвитку та природа дослідження проблематики легалізації доходів, отриманих внаслідок незаконної діяльності, змушує нас проаналізувати, по-перше, дослідження, проведені не раніше 2020 р. (під цю характеристику нормативно-правові акти не підпадають); по-друге, публікації та дослідження питання офшорів спеціалістами в галузі економіки; по-третє, дослідження фахових спеціалістів з фінансового права, які зосереджувалися на питанні офшорів. На нашу думку, варті уваги дослідження окремих вітчизняних науковців щодо розглядуваної проблематики. Зокрема, А. Єремєєв приділив значну увагу природі господарсько-правових офшорних трастів (А. Єремєєв, 2021). У свою чергу, В. В. Габела розглядає процес деофшоризації економіки запорукою забезпечення економічної безпеки України в цілому, з чим неможливо не погодитися, оскільки офшори дуже послаблюють національну економіку (В. В. Габела, 2021). О. П. Подра та Х. Б. Стамбульська розглядають офшорні механізми як спосіб зменшення податкового навантаження (О. П. Подра, Х. Б. Стамбульська, 2022). Аналізуючи публікації з порушеної нами проблематики, доходимо висновку, що питання гармонізації законодавства України та ЄС у сфері запобігання офшорів є недостатньо дослідженим, проте варто наголосити, що економічна та юридична природа офшорних інструментів є глибоко вивченою вітчизняними науковцями.

Визначення мети дослідження. Метою дослідження є аналіз чинного національного законодавства про запобігання легалізації доходів, отриманих внаслідок незаконної діяльності; вивчення стандартів Групи з фінансових заходів (FATF) та можливість їх імплементації в нормативно-правове поле України, наведення власних рекомендацій щодо гармонізації законодавства України та ЄС із розглядуваного питання; подання свого бачення диспозицій та санкцій правових норм українського законо-

давства, що відповідатимуть стандартам Групи з фінансових заходів (FATF). Маємо на меті також проаналізувати міжнародну співпрацю України у сфері протидії легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розпочати правовий аспект нашого дослідження, вважаємо, варто охарактеризувати історію та економічну природу аналізованого явища, механізм його дії, основні принципи та методи створення, інші засади функціонування офшорів.

Офшор (від англ. offshore – «поза берегом/перед узбережжям, у прибережній зоні акваторії») – країна або територія з особливими умовами торгівлі для іноземних компаній. Серед них низькі податки або взагалі відсутність податків, спрощені правила звітності та адміністрування бізнесу, а також можливість приховати справжніх власників бізнесу. Компанії реєструються в офшорній країні й переводять туди свій капітал. У світі існує понад 50 офшорних зон. У цьому контексті офшорні компанії часто використовуються для вчинення таких кримінальних правопорушень, як відмивання грошей, державна корупція, шахрайські операції тощо.

Термін «офшор» є досить новим у сучасній науці. Уперше його було вжито 1950 року в одній із газет у США. У статті йшлося про фінансову організацію, яка уникла державного фінансового контролю шляхом географічної вибіркості, тобто постійно переміщуючи свою діяльність у країни з більш сприятливим податковим кліматом. Слід зауважити, що сама офшорна діяльність не є достатньо новою, адже історії відомі приклади, що яскраво ілюструють зародження цих процесів. Їх використовують ще з часів Стародавніх Афін, коли було введено двовідсотковий імпорتنний та експортний податок. Задля уникнення сплати податків грецькі та фінікійські купці почали оминати територію Афін за двадцять миль. Згодом як податкові притулки виступали прилеглі дрібні острови, куди завозилися без сплати мита й податків контрабандні товари.

На нашу думку, варто виокремити такі види офшорних зон у світі:

1) острівні офшори. Географічно вони розташовані в Тихому та Індійському океанах, а також в архіпелазі Карибського моря. Привабливість їх полягає в тому, що забезпечуються повна анонімність та конфіденційність, відсутні бухгалтерський облік та податкове навантаження, фіксовані платежі є невисокими. Однак, варто зазначити, що компанії, які зареєстровані в острівних офшорах, несуть репутаційні та імі-

джеві втрати, оскільки не викликають довіри в інших суб'єктів бізнесу та економіки (Острови Кука, Сейшельські острови, Бермуди, Віргінські острови);

2) територія Європи. З точки зору іміджу та престижності вони посідають одну з лідируючих позицій, проте їх не можна назвати офшорами у класичному розумінні цього слова. Чому? По-перше, наявним є податкове навантаження. Дійсно, воно є дещо меншим, однак воно існує; по-друге, ведеться бухгалтерська звітність; по-третє, регулярно проводиться аудит. Виникає логічне запитання: чому вони належать до офшорних зон? Відповідна класифікація робиться з урахуванням наявної можливості отримання інформація про кінцевого резидента. Процедура, дійсно, існує, однак дуже складна, тому *de facto* отримання інформації майже неможливе. Також, на нашу думку, наявність бухгалтерської звітності не є визначальним фактором у спростуванні існування офшорів, оскільки вона потрібна для повноцінного функціонування самої системи, та й сама звітність не є публічною, а механізм її оприлюднення дуже складний (Швейцарія, Ліхтенштейн, Мальта, Гібралтар);

3) окремі адміністративно-територіальні одиниці. У деяких регіонах діє спеціальний правовий режим регулювання фінансової діяльності, що по суті є дуже привабливим для іноземних резидентів. Наприклад, такими є деякі штати в США, Лабеан у Малайзії.

Основні характеристики офшорних компаній:

1) є нерезидентними стосовно країни, де вони зареєстровані, а це означає, що його центр контролю та управління розміщено за кордоном. Комерційні операції офшорних компаній проводяться за межами юрисдикції, де вона зареєстрована;

2) звільнені від більшості податкових зборів;

3) мають спрощену процедуру реєстрації та управління компанією;

4) для офшору країни інкорпорації полегшений чи відсутній валютний контроль, вимоги щодо фінансової звітності зведено до мінімуму, аудиторські перевірки, за деякими винятками, взагалі не потрібні.

5) керування відбувається на анонімній основі, хоча у реаліях сьогодення неможливо відкрити офшор без відомостей про кінцевого бенефіціара.

На цьому етапі дослідження, на нашу думку, потрібно провести розмежування між поняттями «офшорна зона» та «вільна економічна зона». Вільна економічна зона (далі – ВЕЗ) –

частина території країни, виділена із загального митного кордону держави, яка має повну свободу в режимі господарських питань, з особливим режимом управління і пільговими умовами діяльності, податковими пільгами для місцевих підприємців та іноземних фірм. Проілюструємо основні відмінності офшорної зони від ВЕЗ за допомогою таблиці.

Аналізуючи досвід України, слід зауважити, що у нас робилися спроби створити різного роду вільні економічні зони, серед яких варто виокремити ВЕЗ «Крим», передбачену Законом України «Про створення вільної економічної зони "Крим"», вільні економічні зони на Донбасі та в Західній Україні. До недавнього часу створення вільних економічних зон регулювалося Законом України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», однак зараз усі ці нормативно-правові акти є нечинними, тому правове регулювання відповідних процесів відсутнє.

Роблячи проміжні висновки, слід зазначити таке. По-перше, офшори за своєю природою є винятково економічним явищем, що виникло внаслідок прогалин у законодавчому регулюванні фінансової діяльності; по-друге, офшори не є новим явищем, проте його визнання та початок протидії їм є досить молодим процесом; по-третє, варто розмежовувати поняття «вільна економічна зона» та «офшорна зона», що вирізняються за своєю соціальною та економічною спрямованістю результату.

Правовий етап дослідження. Правовий аспект дослідження цієї проблематики хочемо зробити методом порівняльного аналізу. На цей час питання легалізації доходів регулюється Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон). Пропонуємо провести аналіз цього Закону крізь призму рекомендацій FATF за такою схемою: рекомендація FATF → положення Закону → варіант внесення змін у законодавство (за потреби).

Рекомендація 1. Оцінка ризиків та використання ризик-орієнтованого підходу. Ця рекомендація передбачає, що держави мають регулярно проводити прогнози та аудити відповідних ризиків, мати відповідний орган, який буде цим займатися. Згідно зі ст. 6 Закону передбачено систему та суб'єктів фінансового моніторингу, яка поділяється на первинну та державну. За ч. 3 ст. 6 Закону суб'єктами державного фінансового моніторингу є Національний банк України, центральний орган виконавчої влади, що

Таблиця

Офшорна зона	ВЕЗ
Має переваги географічного поділу. Територіально офшори розташовані переважно в країнах із низьким рівнем законодавчого регулювання фінансового сектору	Створення умов для розвитку національної економіки.
Створення офшорів є результатом прогалин у законодавстві держави-резидента та незаконної діяльності бенефіціара	Підвищення рівня зайнятості населення, створення нових робочих місць, боротьба з безробіттям
Створення умов для особистого збагачення певних осіб	Підвищення ефективності використання потужностей та інфраструктури конверсійних комплексів
Використовуються зі злочинною метою (легалізація незаконних доходів)	Використання переваг міжнародного географічного поділу праці та міжнародного обігу капіталу, що в результаті приведе до розширення експорту готових виробів, раціонального імпорту та створення імпортозамінного механізму виробництва
Діяльність спрямована на завдання збитків державі, в якій перебуває кінцевий бенефіціар	Створення прошарку висококваліфікованої робочої сили за рахунок вивчення і впровадження на практиці світового досвіду у сфері організації, управління, фінансів; виховання культури менеджменту, яка орієнтується на світові стандарти щодо технології управління
	Ліквідація монополії зовнішньої торгівлі шляхом надання доступу до різних форм зовнішньоекономічної діяльності всім підприємствам і організаціям ВЕЗ

Джерело: зроблена авторами за: І. І. Лащик, П. І. Віблий, І. С. Рибчинчук, 2021

забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, Міністерство юстиції України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство цифрової трансформації України та спеціально уповноважений орган. Отже, рекомендація 1 є виконаною, оскільки в Україні є уповноважений орган, що оцінює необхідні ризики, – Національний банк України, а також Міністерство юстиції України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Рекомендація 2. Визнання відмивання грошей злочинном. Країнам потрібно визнати такі дії злочином відповідно до Віденської та Палермської конвенцій. У Кримінальному кодексі України є норма, передбачена ст. 209-1, яка спрямована на запобігання умисному порушенню вимог законодавства щодо запобігання легалізації доходів. Диспозиція ч. 1 передбачає відповідальність за умисне неподання, несвоєчасне подання або подання недостовірної інформації, яка підлягає фінансовому моніторингу, та заподіяння цим істотної шкоди правам та інтересам, охоронюваних законом. На нашу думку, ця норма статті не відповідає рекомендації, оскільки склад злочину, а саме об'єктивна та суб'єктивна сторона, не є достатніми для

повноцінного механізму притягнення до кримінальної відповідальності. Пропонуємо своє бачення диспозиції та санкції ч. 1 ст. 209-1 Кримінального кодексу України:

«Умисні дії, безпосередньо спрямовані на порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Також вважаємо за потрібне доповнити статтю 209-1 Кримінального кодексу України частиною 3 такого змісту:

«Ті самі діяння, передбачені частиною першою та частиною другою, що заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб...».

Вважаємо, що саме таке формулювання диспозиції та санкції забезпечить відповідність законодавства рекомендаціям та допоможе запустити реальний механізм притягнення до кримінальної відповідальності.

Рекомендація 3. Надійна перевірка клієнтів. FATF звертає увагу країн на необхідність встановлення належного контролю за перевіркою клієнтів. Такими важливими моментами є: перевірка особи, чи справді така існує (фейкове ім'я та прізвище чи ні), а також заборона відкривати анонімні рахунки.

На виконання відповідної рекомендації існує ст. 11 Закону, що чітко вказує на заборону відкривати анонімні рахунки та рахунки банкам, які співпрацюють із банками-оболонками. Одна частина речення ч. 1 ст. 11 Закону викликає вмотивоване занепокоєння: «забороняється... встановлювати *кореспондентські відносини з банками-оболонками*» (курсив -- Ж. Ч., В. К.). Убачається, що лише кореспондентські відносини не можуть бути з банками-оболонками, однак це дає простір для різного роду махінацій у сфері легалізації доходів. На нашу думку, варто замінити у положенні ч. 1 ст. 11 формулювання так: «забороняється... встановлювати *будь-які відносини з банками-оболонками*». Вважаємо, що саме таке формулювання скоротить значну кількість можливості для оминання закону. Також існує певне зауваження до абзацу 2 п. 4 ч. 13 ст. 11 Закону, де зазначається, що у разі якщо політично значуща особа перестала виконувати визначні публічні функції, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний продовжувати не менше ніж протягом дванадцяти місяців враховувати її триваючі ризики та вживати заходів... На нашу думку, термін 12 місяців є занадто малим, оскільки досвід розвитку та формування політичної системи в Україні доводить, що вплив політичних осіб на корупційні та офшорні схеми є значно більшим за терміном, ніж 12 місяців, тому, вважаємо за потрібне встановити термін строком у 10 років.

Маємо констатувати, що Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» має досить високий рівень та є дієвим запобіжником створення офшорів в Україні.

Маємо на меті також дотично проаналізувати положення ст. 39-2 Податкового кодексу України. Ця стаття містить поняття контрольованої іноземної компанії. Норма законодавства дає визначення контрольованій іноземній організації як юридичній особі, що зареєстрована в іноземній державі або території, яка визнається такою, що знаходиться під контролем фізичної особи – резидента України або юридичної особи – резидента України відповідно до правил, визначених цим Кодексом. Встановлюються ознаки контрольованої іноземної організації та методи оподаткування.

Наведемо вимоги щодо інформації, яку має подавати компанія до контролюючого органу:

1) про кожне безпосереднє або опосередковане придбання частки в іноземній юридичній особі або початок здійснення фактичного

контролю над іноземною юридичною особою, що може призвести до визнання такої фізичної (юридичної) особи контролюючою особою відповідно до вимог закону;

2) про устанovu, створення чи придбання майнових прав на частку в активах, доходах чи прибутку освіти без статусу юридичної особи;

3) про кожне відчуження частки в іноземній юридичній особі або припинення здійснення фактичного контролю за іноземною юридичною особою, що призводить до втрати визнання такої фізичної (юридичної) особи контролюючою особою відповідно до вимог закону;

4) про ліквідацію чи відчуження майнових прав на частку в активах, доходах чи прибутку освіти без статусу юридичної особи.

Вважаємо, що відповідна зміна до податкового законодавства є досить раціональною та необхідною. По-перше, такі дії, дійсно, спрямовані на перешкоджання створення офшорів громадянами України; по-друге, така норма відповідає вимогам ЄС, що безпосередньо наближає нас до майбутнього членства України в ЄС; по-третє, вказаний механізм має на меті впровадження оподаткування відповідних компаній, даючи змогу наповнювати бюджет України та піднімаючи рівень життя в країні.

Однак Україна не зупинилася на вдосконаленні своєї діяльності, спрямованої на запобігання створенню офшорів в Україні. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правових засад провадження аудиторської діяльності в Україні». Цей законодавчий акт, визначений як євроінтеграційний, імплементує положення Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 17 травня 2006 р. № 2006/43/ЄС, яким, зокрема:

1) удосконалено норми щодо інформації, яка наводиться в аудиторському звіті за результатами обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємства;

2) імплементовано норми європейського законодавства щодо забезпечення однозначності змісту аудиторського звіту, недопущення впливу регуляторів на зміст аудиторського звіту з аудиту фінансової звітності;

3) уточнено склад заборонених неаудиторських послуг тощо;

4) підвищено роль професійних організацій шляхом делегування певних повноважень (профнавчання і контроль якості) тощо.

На наше глибоке переконання, також слід проаналізувати міжнародне співробітництво України у сфері протидії легалізації незаконно отриманих доходів.

Прес-служба Державної податкової служби України повідомила, що 5 вересня 2022 р. у Брюсселі Міністр фінансів України та комісар Євросоюзу з економіки підписали Угоду між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі ЄС для співробітництва в галузі оподаткування «Fiscalis». Підписання цієї Угоди посилює співпрацю Державної податкової служби України з податковими адміністраціями країн-членів ЄС, у тому числі в частині обміну податковою інформацією, підтримки розроблення заходів податкової політики та імплементації законодавства ЄС з питань оподаткування, боротьби з ухиленням від сплати податків та в частині вдосконалення процесів податкового адміністрування, а також використання сучасних європейських ІТ-систем у галузі оподаткування. Програма ЄС «Fiscalis» спрямована на підтримку податкових органів у сфері поліпшення функціонування внутрішнього ринку, сприяння конкурентоспроможності та чесній конкуренції в ЄС. Вважаємо, що така співпраця значно посилить можливості протидії офшорам, утім, наголосимо, що деякі країни ЄС є офшорними (Ліхтенштейн), тому ми не можемо стверджувати, що наявність таких відносин дасть 100%-ву гарантію того, що наша Державна податкова служба зможе отримувати всю необхідну інформацію, проте, у будь-якому випадку, рівень протидії значно підвищиться.

Згадаємо також участь України в Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР). Метою діяльності цієї Організації є сприяння значному стабільному економічному зростанню та зниженню бідності шляхом поширення принципів та цінностей ОЕСР у всьому світі – відданість демократії, ринковій економіці та відкритій, регульованій, недискримінаційній торгівлі й фінансовим системам, що підтримується ефективним керівництвом. ОЕСР проводить систематичний та глибокий аналіз податкового законодавства країн-учасниць та надає

рекомендації з приводу реформування законодавства. Відповідна користь наявна також для України, оскільки саме за допомогою рекомендацій ОЕСР встановлено податкові запобіжники у сфері протидії легалізації доходів, отриманих неправомірним шляхом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На сьогодні є надзвичайно актуальним питання гармонізації законодавства України та ЄС. Одним із необхідних та важливих елементів є протидія створенню офшорів. На нашу думку, Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» є достатньо зразковим нормативно-правовим актом, оскільки його положення відповідають нормам та стандартам міжнародного приватного права, за винятком певних формальних недоліків. Аналіз норм податкового законодавства дав змогу дійти висновків про успішні та фундаментальні намагання України запобігати створенню нашими громадянами офшорів, шляхом впровадження оподаткування контрольованих іноземних компаній. Наведені чіткі та зрозумілі критерії визначення юридичної особи контрольованою іноземною компанією, встановлені відповідні необхідні обов'язки та розміри податків. Співпраця на міжнародному рівні стосовно протидії легалізації доходів також перебуває на достатньо високому рівні, що, беззаперечно, сприяє економічному розвитку країни. На нашу думку, основною причиною поширення офшорів громадян України є недосконалість антикорупційного законодавства та його правозастосування. Перспектива подальших досліджень полягає в тому, що варто розглянути зміни до антикорупційного законодавства, що, дійсно, можуть допомогти припинити можливість нашим громадянам створювати офшори за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єремеев А. Господарсько-правовий офшорний траст: загальна характеристика та особливості. *Юридичний вісник*. 2021. № 1. С. 217–224. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.2102>
2. Габела В. В. Деофшоризація економіки як інструмент забезпечення економічної безпеки України. *Актуальні проблеми зміцнення економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності* : матеріали науково-практичної конференції. м. Львів, 16 квітня 2021 р., Львів, 2021. С. 46–49.
3. Подра О. П., Стамбульська Х. Б. Офшорні юрисдикції як інструмент мінімізації податкового навантаження. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2022. № 1 (7). С. 167–176.
4. Лащик І. І., Віблій П. І., Рибинчук І. С. Цілі створення вільних економічних зон. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору* : матеріали науково-практичної конференції, м. Полтава, 24 березня 2021 р. Полтава, 2021. С. 177–180.

5. Рекомендации ФАТФ. Международные стандарты по противодействию отмыванию денег, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения : пер. с англ. М. : Вече, 2012. 176 с.

REFERENCES:

1. Iermolaiev A. (2021) Hospodarsko-pravovyi ofshornyi trast: zahalna kharakterystyka ta osoblyvosti [Economic and legal offshore trust: general characteristics and features]. № 1 (2021) Yurydychnyi visnyk, s.217-224. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.2102> [in Ukrainian].
2. Habela V.V. Deofshoryzatsiia ekonomiky yak instrument zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [De-offshoreization of the economy as a tool for ensuring the economic security of Ukraine.]. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy ta subiektiv hospodarskoi diialnosti», m.Lviv, 16 kvitnia 2021 rik, s.46-49. [in Ukrainian].
3. Podra O.P., Stambulska Kh.B. (2022) Ofshorni yurysdyksii yak instrument minimizatsii podatkovoho navantazhennia [Offshore jurisdictions as a tool for minimizing the tax burden]. Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku. № 1 (7), 2022, s.167-176. [in Ukrainian].
4. Lashchuk I.I., Viblii P.I., Rybynychuk I.S. (2021) Tsili stvorennia vilnykh ekonomichnykh zon [The goals of creating free economic zones]. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii «Formuvannia ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytskykh struktur v ramkakh intehratsii do yevropeiskoho prostoru», m.Poltava, 24 bereznia 2021 rik, s.177-180. [in Ukrainian].
5. Rekomendacii FATF. Mezhdunarodnye standarty po protivodejstviiu otmyvaniyu deneg, finansirovaniyu terrorizma i finansirovaniyu rasprostraneniya oruzhiya massovogo unichtozheniya [FATF Recommendations. International standards for combating money laundering, terrorist financing and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction] / Per. s angl.– M. : Veche, 2012. – 176 s. [in Russian].